

Jelenségnaptár

1998. május (JD 2450935–965)

A bolygók láthatósága

Merkúr. 4-én van legnagyobb nyugati kitérésben, 27°-ra a Naptól, ám egész hónapban fél órával kel a Nap előtt, így helyzete megfigyelésre nem kedvező.

Vénusz. Egész hónapban másfél órával kel a Nap előtt, a hajnali szürkületben látható, a keleti égbolton.

Mars. A Nap közelsége miatt nem figyelhető meg. 12-én együttállásban a Nappal.

Jupiter. A hajnali órákban látható a Vízöntő csillagképben, a hó végén már három órával a Nap előtt kel.

Szaturnusz. A hó végén másfél órával kel a Nap előtt, így ismét megfigyelhető a hajnali szürkületben, a Halak csillagképben.

Uránusz, Neptunusz. Az éjfél utáni órákban kelnek, a hajnali égen kereshetők meg a Bak csillagképben.

Májusi mély-ég ajánlat: a Bootes, a Leo és az Ursa Major nem Messier-objektumai; az UMa-ban kiemelt objektum az NGC 3877 GX, az SN 1998S szülőgalaxisa

Holdfázisok

03.	10:04 UT	Első negyed
11.	14:29 UT	Telehold
19.	04:35 UT	Utolsó negyed
25.	19:32 UT	Újhold

Mira és SRA maximumok

03.	T Del	9 ^m .3	VA 11
04.	R Hya	4,5	VA 11
04.	RU Oph	9,3	
09.	U Lib	9,6	
11.	W Aqr	8,9	VA 5
11.	S Boo	8,3	VA 3
13.	X UMa	9,7	
14.	U And	9,9	VA 10
16.	RR And	9,1	VA 10
19.	R Del	8,3	
22.	RT Lyr	10,1	VA 16
24.	Z Cyg	8,7	VA 3
26.	S UMa	7,8	
27.	U Cas	8,4	VA 5
28.	R And	6,9	VA 11

Érdekes együttállások

Május 20. 22:00 UT: A Jupiter 0°4'-kal É-ra a Holdtól. 21-én hajnalban még mindig szoros közelségben láthatjuk a két égitestet.

Május 22. 21:00 UT: A Vénusz 1°7'-kal É-ra a Holdtól. A két égitest 23-án hajnalban mutat számunkra látványos párost.

Május 29. 01:00 UT: A Vénusz 0°3'-kal É-ra a Szaturnusztól. Jó lehetőség arra, hogy a két bolygót egy látómezőben figyelhessük meg közepes nagyítású távcsővel. A Vénusz 00:25 UT-kor kel.

Felhívás!

Kérjük azok jelentkezését levélben vagy e-mail-en, akik február 10-e környékén tűzgömböt figyeltek meg. A napnyugta utáni időben többen is láttak tűzgömböket, de nem mindenki küldte el megfigyeléseit a meteorészlelések adatgyűjtőjének. Kérjük, ezt minél hamarabb tegyék meg. Adatgyűjtőnk címe: Gyarmati László, 7257 Mosdós, Ifjúság u. 14., Tel.: (82) 377-485, E-mail: gyarmati@mcse.hu

Májusi meteorészlelési ajánlat

Éta Aquaridák (ETA). Április 19–május 28. között aktív. Maximuma május 6-án van. A radiáns pozíciója a maximum idején: $\alpha = 338^\circ$, $\delta = -01^\circ$. Az őszi Orionidák tavaszi „párja”. Idén a felszálló ág megfigyelésére van csak remény. Mivel hajnali raj, ezért a növekvő Hold egyre jobban zavar a maximum időpontjához közeledve (telihold május 11-én lesz). A mi földrajzi szélességünkről nem a legjobban észlelhető raj, de a radiáns alacsony horizont feletti magassága miatt még a halvány meteorok is hosszú pályát futnak be. Sárgás színű, gyors tagok alkotják a rajt. A fényesebbek többsége nyomot hagy. Mivel az aktivitás nappalra esik, hálás rádiós téma lehetne!

Sagittaridák (SAG). Ez a kis raj április 15–július 15. között jelentkezik. Maximuma kb. május 20-án van. Radiánspozíció a maximumkor: $\alpha = 247^\circ$ és $\delta = -22^\circ$. A vékony holdsarló zavarhat hajnalban.

Rengeteg kicsi és feltételezett raj jelentkezik e hónap során. A Meteor 1992/9. számában közöltünk listát a kis rajokról. Ebből szemezgettünk az alábbiakban:

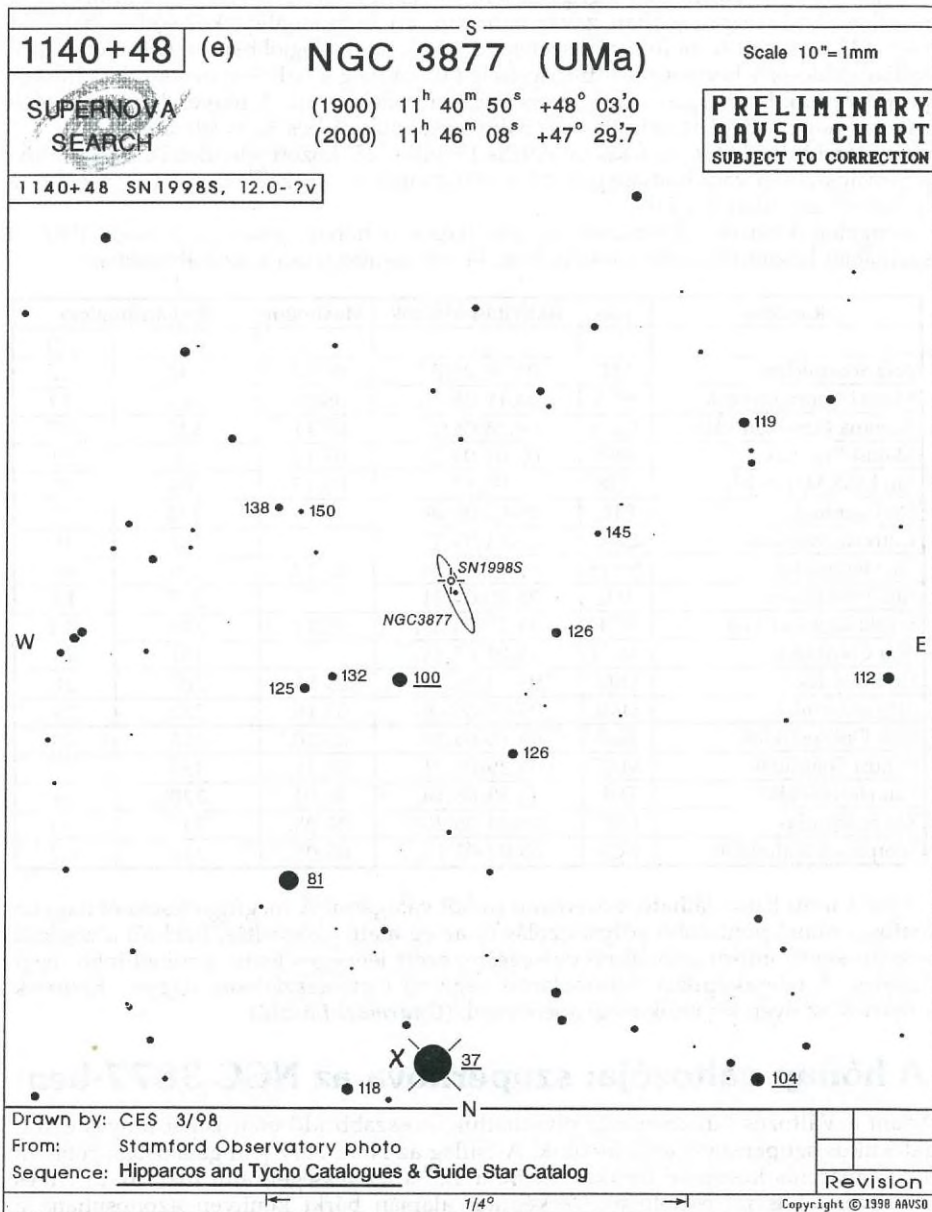
Raj neve	Jele	Aktívítási időszak	Maximum	Radiánspozíció	
				α (°)	δ (°)
Alfa Scorpiidák	ASC	03.26-06.04.	05.03.	240	-22
Májusi Capricornidák	ACA	04.19-05.26.	05.08.	305	-13
Gamma Capricornidák	GCA	04.26-05.25.	05.11.	326	-17
Májusi Piscidák	MPI	05.04-05.27.	05.12.	13	22
Khi Ursa Majoridák	CUM	05.13.	05.13.	184	47
Éta Cygnidák	ETC	05.02-05.08.		298	38
Gamma Cygnidák	GAC	05.11-05.17.		303	41
Nü Herculidák	NUH	05.11-05.24.	05.13.	236	46
Alfa Herculidák	AHE	05.30-05.31.		257	13
Északi Ophiuchidák	NOP	04.25-05.31.	05.13.	249	-14
Alfa Coronidák	ACO	05.01-05.31.		231	27
Éta Bootidák	EBO	05.14-05.16.	05.15.	205	21
Májusi Ursidák	UMI	05.05-06.06.	05.16.	233	76
Déli Ophiuchidák	SOP	05.10-05.29.	05.20.	258	-24
Májusi Pegasidák	MAP	05.29-05.31.	05.31.	333	27
Tau Herculidák	THE	05.19-06.14.	06.03.	228	39
Khi Scorpiidák	CSC	05.24-06.20.	06.05.	247	-13
Scorpius-Sagittaridák	SCS	05.02-07.15.	06.07.	253	-22

Mint a fenti listán látható, bőven van miből válogatni. A megfigyeléseknél nagyon fontos a minél pontosabb pályarajzolás és az ég alatti azonosítás. Ezekről a rajokról nagyon kevés információ áll rendelkezésre, ezért lényeges lenne a minél több megfigyelés. A teleszkopikus (binokulárral végzett) meteorészlelések nagyon fontosak lennének az ilyen kis rajok megismerésénél. (*Gyarmati László*)

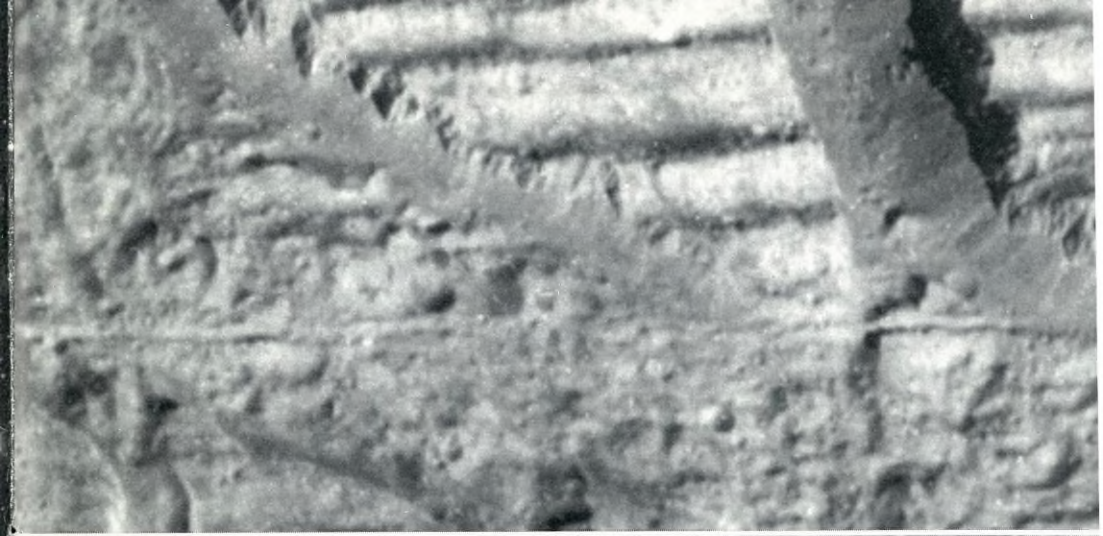
A hónap változója: szupernóva az NGC 3877-ben

Amint a Változós hírekben már olvashattuk, hosszabb idő után ismét fényes extragalaktikus szupernóvát észlelhetünk. A csillag az NGC 3877 jelű galaxisban robbant fel, és március közepére megközelítette a 12^m -s fényességet, ami már 10–15 cm-es távcsövekkel is jól észlelhető. Térképünk alapján bárki könnyen azonosíthatja a szupernóvát és szülőgalaxisát, mely a fényes χ UMa közvetlen közelében, attól 20'-

cel D-re található. Az alábbi AAVSO-térkép fejléce közli a csillag Harvard-számát, pontos koordinátáit, a láblécben pedig — kissé elrejtve — rábukkanhatunk a léptékre is. E sorok megjelenése idején a szupernóva valószínűleg már túl lesz maximumán, ezért biztos észleléséhez 25–30 cm-es távcsőre lehet szükség.

AAVSO Alert Notice 244 (March 13, 1998)

Jégszirtek a Jupiter Europa nevű holdján. A felső felvételt a Galileo űrszonda készítette 1997. december 16-án, 900 km távolságból. Ez az egyik legjobb felbontású kép, amely az Europa felszínét ábrázolja (a legkisebb részletek kb. 9 m-esek). Nagyjából 1,7x4 km-es vidéket látunk az Europa Conamara Chaos régiójából; a területet széttöredezett és egymáshoz képest elfordult jégtáblák uralkodnak. A kép felső részén redőzött platók dominálnak, melyek több mint 100 m magas jégszirtekben végződnek. A szirtek lábánál jégtörmelék halmozódott fel.

Az alsó kép Providence (Rhode Island, USA) belvárosát mutatja, a Galileo-felvételek megegyező felbontással. A kép tetején látható fehér folt egy szabadtéri műjégpálya – a Galileo-felvételeken számos, ezzel megegyező méretű kráter azonosítható. A jégtörmelék darabjai nagyjából megfelelnek a nagyobb házak méretének, a vízszintesen húzódó törésvonal pedig az autópályához hasonló szélességű

